

PREDICACIÓ EN LA FESTA DE SANT VICENT FERRER EN LA CATEDRAL

(8 de abril de 2024)

Bona gent i amics tots del Pare Vicent Ferrer!

Els estudiosos de la religió ens diuen que, per a que les creències arrelen en les persones, necessiten que arrelen abans en la societat. Açò és lògic. El ser humà és un ser que viu en relació, que es construeix per mig d'un fascinant procés de personalització i de socialització. Dir persona és dir apertura, relació i trobada amb els demés; al mateix temps, en l'intercanvi social (família, escola, amistats, cultura, treball etc), la persona arriba a ser qui és en veritat. Com és natural pensar, la persona creient arriba aconseguir la seua identitat en un procés idèntic. A través d'ell, enceta i desenrotlla vincles de fe dins el context social al que perteneix; en este cas, la família, la societat, els amics, però sobre tot, l'Església.

Vicent Ferrer naix en una família i una societat cristianes. La fe en el Déu de Jesucrist, confessada en i per l'Església, era el marc de referència comú en l'època de cristiandat en la que li tocà viure. En ella, el món social, l'esfera política i l'àmbit religiós mantenien relacions tan estretes que resultava difícil distingir-les amb claredat. Este context era favorable a la fe i, per això, afavoria la identificació amb figures que eren un model dins del món creient i eclesial. Particularment, amb les del sacerdot, del religiós o del sant. Vicent Ferrer fou un frare predicador. Segons el que estem diguent, l'arrel religiosa de la societat valenciana del segle catorze va afavorir el naixement de la seua vocació cristiana com dominic, creant, igualment, els fonaments de la seua futura santedat.

Tot i això, per correcte que siga, no és suficient referir-se a la sociologia del fet religiós per donar conte del perfil creient del Pare Vicent. Cal aproximar-se més i col·locar una lupa d'augment en el context particular en el que es va fer cristià per descobrir altres detalls que expliquen millor la singularitat de la seua vocació. En esta direcció proposem dirigir la mirada a dos llocs clau de la ciutat de València relacionats amb la seua biografia: La Casa Natalícia, en la que va vore la llum a este món i el Reial Convent de Predicadors, en el que iniciara la vida dominicana. En referència a ells, ressaltarem el paper de la proximitat, la visibilitat i el testimoni en l'origen de la vocació cristiana i religiosa del Mestre Ferrer.

La casa dels Ferrer, formada per Guillem i Constança i els seus huit fills, fou el context pròxim en el que Vicent va créixer com a ser humà i com a cristià. En la lògica del nostre discurs, cal considerar la Casa (el Pouet) del futur frare predicador, l'església domèstica en la que, després del seu bateig en la parròquia de Sant Esteve, s'obrí, poc a poc, al misteri de la fe amb el ritme de la maduració humano-espiritual corresponent, primer a un xiquet, després a un adolescent i, finalment, a un jove. Aquell espai familiar cristià va crear les condicions favorables per la transmissió i l'assimilació de la identitat creient, ja que proporcionà a Vicent l'ambient adequat per fer seu (personalitzar) el que se li comunicava des del grup familiar (socialitzar).

I és que la fe tan sols es pot transmetre totalment si, el qui la intenta oferir, la fa realitat en la seua vida. És a dir, si el transmissor mostra que la fe és un bé valuós, atractiu, digne del ser humà. Si açò es complix es forma l'ambient adequat per a que el misteri de l'apertura personal a la fe aparega i s'inicie l'aventura creient. Els pares del xiquet Vicent, en casa, li ensenyarien des de xicotet moltes coses referents al catecisme, a la missa i a les pregàries del cristià. Però, això, que era condició necessària per la fe del seu fill, no era suficient. I no ho era, perquè la fe, sobre tot, és un encontre personal amb Jesús, no l'aprenentatge d'un conjunt de veritats i de pràctiques, encara que siguen santes i bones. Amb tot i això, és precís reconèixer que, en este procés, hi ha una equilibrada circularitat. Ens referim al fet de que la relació personal entre el creient i Déu, que és la fe, s'afavorix en la dinàmica d'un correcte testimoni social. En este, el testimoni de vida, junt a l'ensenyança i la pràctica religiosa, juguen un paper important. En el nostre cas particular, el testimoni de vida pròxim i visible dels pares de Vicent en la casa, unit a la catequització, fou de capital importància. Per això, en este ambient favorable, el nostre sant, en algun moment del procés, va poder dir el mateix que exclamara el xiquet Samuel, quan va ser orientat pel sacerdot Elí: *¡parla, Senyor, que el teu servent escolta!* (1 Sa 3, 10) I així, Vicent començà a ser un cristià cada cop més madur i amb personalitat pròpia. La fe cristiana del Pare Vicent, és deudora de la gràcia de Déu i de la fe que se vivia en la casa paterna (el Pouet de Sant Vicent). Però... hi ha més.

La casa dels Ferrer (per cert, tan visitada pels valencians en un dia com el de hui) estava molt a prop del Reial Convent de Predicadors, en la que hui és Plaça de Tetuán. Este era un magnífic edifici que s'havia començat a construir després de la conquesta de la ciutat per part del rei Jaume I en mil dos-cents trenta huit. Es diu que Vicent, de menut i en algunes ocasions, s'entretenia jugant en algun dels majestuosos claustres. Fora com fora, eixa proximitat i el contacte amb els frares predicadors, fou també fonamental per la socialització i l'assimilació personal de la fe per part del Pare Vicent. Sobre tot, en el que respecta a la maduració de la seua condició cristiana i, en particular, al despertar de la seua vocació dominicana.

En efecte la proximitat, la visibilitat i el testimoni de la fe que Vicent va trobar en els frares predicadors d'aquell convent, fou capital per la concreció de la seua identitat cristiana. I és que estar a prop d'una forma de ser cristià en l'Església, com la d'aquells frares, feia visible, davant del xiquet, de l'adolescent i del jove Vicent, un model, concret i prestigiós, de seguiment de Jesús; model que havia aparegut en l'Església en el primer terç del segle tretze i que en aquell temps, es trobava en plena expansió. A mes, hem de tindre en compte el fet de que, de la visibilitat d'un model cristià al testimoni, va un pas xicotet que, si es dona, és decisiu.

La fe ha de ser predicada i viscuda per tal d'afavorir la seua transmissió. Ho hem repetit. La credibilitat ve de l'entorn social facilitat per altres creients. Este fa visible el valor de la fe, convertint-se en una dramatització reveladora d'aquella. Quan més bona i millor siga esta dramatització, la visibilitat de la fe serà més gran i, per tant, més significativa i interpel·lant. En esta dinàmica, la visibilitat, de repent, es torna testimoni, una categoria fonamental dins del món cristià.

El testimoni, com sabem, en el grec bíblic del Nou Testament, ens introdueix en el camp semàntic del martiri. Este és la forma radical de visibilització dramàtica de la fe. Tot i això, hi ha també accepcions de testimoni que no arriben tan lluny. Testimoni-creient és, igualment, el qui parla de manera compromesa de la fe amb la seua vida, encara que no hi haja vessament de sang per Crist. D'esta manera, el testimoni cristià es presenta com una prova de la veracitat de l'anunci de la fe treta de l'existència del creient. És a dir, porta una plena comunió entre el creient i Aquell en qui es creu, ja que este constituïx el nucli de la fe i del missatge proclamat. Esta comunió avala el valor de la fe.

En l'itinerari de fe de Vicent Ferrer, la proximitat visible de la vida dominicana en el Reial convent de Predicadors, es convertí en un testimoni viu, gràcies al qual va poder discernir la veu del Senyor cridant-lo a seguir-lo junt a aquells frares. ¿Què és el que va descobrir en aquell testimoni? Per la seua trajectòria posterior, es pot pensar que Vicent va quedar impactat per dos elements fonamentals del carisma dominicà: l'estudi contemplatiu i, sobre tot, la predicació.

Estudi i predicació van units en l'Orde de Predicadors. L'estudi forma part d'eixe moviment d'interiorització de l'experiència de Déu, que s'anomena contemplació. Esta es practica de distintes maneres. Una d'elles és l'estudi. Es tracta d'estudiar, en primer lloc, per connectar millor amb el projecte de Déu que conté l'Escriptura, un projecte que viu i celebra el frare en el convent amb els seus germans, però que, gràcies a l'estudi, profunditza més, per comunicar-lo després més eficaçment on siga necessari. És a dir, l'estudi contemplatiu dominicà no és un fi en ell mateix, sinó un mitjà al servici de la predicació. La síntesi del carisma de l'Orde de Predicadors, segons diu Tomàs d'Aquino, és "contemplar i donar allò que s'ha contemplat". Es podria dir que Vicent quedà impactat per este programa i volgué fer-lo seu. D'esta manera, el testimoni carismàtic de la interiorització contemplativa per la comunicació predicadora, fou determinant per al futur del nostre sant. Vicent Ferrer entrà al noviciat en el Reial convent de Predicadors quan tenia dèsset anys i es preparà per contemplar (pregant i estudiant) i predicar en la societat de l'últim terç del segle catorze i principis del quinze...

La vida dominicana del Pare Vicent té vàries etapes. Ho sabem. La que més es coneix, segurament, siga l'última, la de predicador itinerant (mil tres-cents noranta nou – mil quatre-cents dèneu). La primera d'estes etapes està marcada per l'estudi i l'ensenyament (València, Lleida, Barcelona, Toulouse, altra vegada València). Entre estes dos etapes hi ha una connexió natural. Sense la forta preparació filosòfica i teològica anterior, el nostre sant no hauria pogut fer realitat més tard aquella incansable missió de l'anunci del Evangeli per Europa. La qual cosa no vol dir que el Mestre Ferrer deixara d'estudiar en les altres etapes de la seua vida.

Per a sant Vicent, com a dominic, el que més valor tenia era la predicació. I una predicació itinerant a exemple de Jesucrist, dels Apòstols i de Domingo de Guzmán. L'estudi estava al seu servici i donava cos a la predicació. I és que havia interioritzat perfectament que la predicació era l'ofici del Verb encarnat; ofici que Domingo de Guzmán va recibir i va transmetre als seus frares en els orígens de l'Orde de

Predicadors. Este ofici feia de la vida dominicana una vida plenament apostòlica, a imitació de la primera comunitat en Jerusalem. Aleshores no és d'extranyar que Sant Vicent, mirant el testimoni d'esta manera de viure, l'abraçara amb entusiasme i, en l'etapa final de la seua existència, entenguera que, d'una manera particular, estava cridat a començar una determinada labor predicadora com apòstol de Crist (*Legado a Latere Christi*).

D'esta manera, la comunió de la contemplació i la predicació en sant Vicent, sobre tot en els darrers anys de la seua vida, anà modelant al deixeble i al mestre; al frare i al fill de l'Església; al seguidor i al testimoni. A poc a poc, la seua predicació, el seu "dir bé" (beneir) el projecte salvador de Déu, cridà cada cop més l'atenció. I és que en la seua predicació, com en la de Jesús de Natzaret, hi havia autoritat. Esta autoritat, a mes, la confirmaven els miracles que acreditaven, amb poder transcendent, la paraula proclamada. Tot això, al mateix temps, facilitava que la bona gent, encara que fora de distints llocs, cultures i llengües, l'entenguera i es sentira afectada pel seu missatge. La gent creia en lo que deia sant Vicent perquè en ell actuava la sorprenent força del Déu del Regne i del seu enviat Jesucrist. El nostre sant, d'esta manera, es convertí en un autèntic testimoni pròxim i visible, de la fe que, lògicament, ajudà a que se socialitzara i personalitzara l'experiència creient de molts.

Ací estem hui reunits fent memòria d'un dels més cèlebres valencians. Algú que, ademés s'ha convertit en un home universal. Un referent. Pot ser que la seua reconeguda figura resone de manera diferent o li donem distints significats. Inclús és probable que alguns dels presents, encara que estiguem en un context religiós, no siguen creients o que la seua fe estiga dormida. Siga com siga, i donades les circumstàncies, crec que tots, sense excepció, ens podriem plantejar algunes preguntes que pogueren acostar a les nostres vides a qui estem recordant: ¿què és el que ens crida l'atenció d'este home? ¿per què recordar-lo després de tant de temps? ¿què fa que siga especial? ¿per què ha passat a la historia? ¿m'aporta o ens aporta alguna cosa?

La meua predicació ha insistit sobre un punt concret. Un punt que té que vore amb la fe. És evident que, per mi, és el que acumula la riquesa de totes les facetes que fan admirable a este valencià universal. Esta fe, com he intentat mostrar, desvela en Vicent Ferrer la lògica cristiana: l'obra de Déu es fa present en l'obra humana. D'eixa lògica brolla la convicció creient de que la fe humanitza i ajuda a créixer a la persona; convicció que, al mateix temps, es fonamenta en la veritat de l'encarnació: no hi ha ningú tan humà com Déu en l'existència concreta de Jesús de Natzaret.

Precisament per esta realitat humana en la que Déu se'ns dona, he volgut destacar la importància de l'arrel social i personal de la fe. No és que tot depenga de nosaltres. En les coses de Déu mai és així, perquè Ell sempre va per davant i és més. Però, també és veritat que, en la transmissió del que és seu, Déu s'adapta a la nostra manera de ser, a la nostra condició i als nostres ritmes. D'ací la rellevància de la proximitat, la visibilitat i del testimoni de persones amb nom i cognoms per a que altres puguen arribar al miracle de l'encontre amb Déu. Si som creients, ¿no ens ha succeït aixina?

I ara vull dirigir-me en particular als que ens declarem cristians, diguent en veu alta algunes preguntes: al celebrar la festa de sant Vicent, ¿no hem de deixar-nos interpel·lar pel seu testimoni? ¿No hem de preguntar-nos amb sinceritat si manifestem la bona nova de Jesucrist en casa, en el treball, en la societat, per què puga transmetre-se la fe? ¿Manifestem o ocultem la fe en este complex món en el que ens toca viure i en el que, certament, el fet de creure no constitueix un marc de referència acceptat per tots? També, com Església, ¿oferim un ambient de vida en el que puga arrelar la fe personal d'altres persones?

Acabe. Proximitat, visibilitat i testimoni de la fe en el Pouet (família) i en el convent dels predicadors (Església), expliquen la vida cristiana i dominicana del nostre Sant. Proximitat, visibilitat i testimoni continuen sent categories claus per la comunicació de la fe i el naixement de la vocació cristiana. I, potser, molt més en els nostres dies que en els de Sant Vicent, tenint en compte el context que ens toca viure. Un context en el que la fe a penes conta i, en conseqüència, troba més dificultats per arrelar socialment. ¿No tindríem que donar-nos compte d'açò els qui manifestem obertament ser devots del Mestre Vicent?